

JOSÉ J. VEIGA

SAKALLI
KRALLARIN
GÖLGELERİ

Delü

José J. Veiga

2 Şubat 1915'te Brezilya'da, Corumba de Goiás'ta dünyaya geldi. Daha sonra, Ulusal Hukuk Fakültesi'nde eğitim göreceği Rio de Janeiro'ya taşındı. BBC Londra Radyosu'nda yorumcu, O Globo ve Tribuna de Imprensa gibi yayın organlarında gazeteci olarak çalıştı. 44 yaşında, ilk romanı *Os Cavalinhos de Platiplanto* (Platiplanto'nun Tayları) ile edebiyat dünyasına adım attı. Kitapları, içlerinde Portekiz, İspanya, ABD ve İngiltere'nin de bulunduğu pek çok ülkede basıldı. Eserlerinin bütünü ile, Brezilya Dil Akademisi tarafından verilen Machado de Assis Ödülü'ne layık görüldü. 19 Eylül 1999'da hayatını kaybetti.

Canberk Koçak

1988 yılında İstanbul'da doğdu. 2002'de Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra lisans derecesini Galatasaray Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden aldı. 2012 yılında Toulouse II Üniversitesi Amerika Çalışmaları Enstitüsü'nde yüksek lisansını tamamladı. Bugüne dek Afonso Cruz, Michel Laub ve Manuel Tiago'nun çeşitli eserlerini dilimize kazandırmıştır. Lizbon Üniversitesi Karşılaştırmalı Siyaset Bölümü'nde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

SAKALLI KRALLARIN GÖLGELERİ

© 2018, Tudem Yayın Grubu

1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2015, José J. Veiga'nın mirasçıları

İlk baskı 1972 yılında, Brezilya'da *Sombras de Reis Barbudos* adı ile

Editora Civilização Brasileira S.A. tarafından yapılmıştır.

Çeviriye esas alınan baskı 2015 yılında Companhia das Letras

tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları Villas-Boas & Moss Literary Agency & Consultancy LLC.

ile anlaşmalı olarak Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Obra publicada com o apoio do Ministério da Cidadania do Brasil/Fundação
Biblioteca Nacional.

Bu kitabın basımı Brezilya Milli Kütüphanesi fonuyla desteklenmiştir.

MINISTÉRIO DA CIDADANIA
Fundação BIBLIOTECA NACIONAL

MINISTÉRIO DA
CIDADANIA

YAZAR: José J. Veiga • TÜRKÇELEŞTİREN: Canberk Koçak

EDİTÖR: Hilâl Aydın • DÜZELTİ: Ümit Mutlu

KAPAK RESMİ: Hasan Karaca • KAPAK TASARIMI: Burak Tuna

GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.

Eskişehir Yolu 40. km Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malhköy/Ankara

Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Kasım 2019 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-69-4

Yayınevi sertifika no: 45041

Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni
olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde
elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

JOSÉ J. VEIGA

**SAKALLI KRALLARIN
GÖLGELERİ**

TÜRKÇELEŞTİREN: CANBERK KOÇAK

Deji

En büyük yardımcım Gabriel'e

VARIŞ

Pekâlâ anne, dediğın gibi yapacağım. Baltazar dayımın gelişinden sonra yaşananların hikâyesini yazacağım. Biliyorum, bu konudaki ısrarcılığın beni eve hapsetmek için çevirdiğın bir numara, denetçilerin bile işlerini doğru düzgün yapmadıkları bugünlerde dışarıda dolaşmamın tehlikeli olduğunu düşünüyorsun. Belki de vakit geçirmek için iyi bir yoldur. Hep aynı yerlerde pabuç eskitip sırf o ıstırap verici boş evleri, rüzgârın çarptığı pencerelerle kapıları, önceleri son derece bakımlı olsa da şimdi otların kapladığı avluları, tehlikeden kurtulmak için bahçenin derinliklerine doğru kaçıştıkları günlerin hıncını alırcasına mobilyaların tepesinde fütursuzca gezinen kertenkeleler ile sönmüş fırınlara yuva kuran keseli sıçanları görmekten sıkıldım.

Olaylar hafızamda hâlâ taze olduğundan hikâyemizi kaleme almanın kolay olacağını sanıyordum. Ama sonunda elimde defter ve kalemle nereden başlayacağımı bilemez bir hâlde kalakaldım. Annem, okumaya ayıracak vakti olmadığı ve zaten her şeyi benden daha iyi bildiği için yazdıklarımı okumayacağını söylüyor. Bunun, beni rahatlatmak için başvurduğuş

numaralardan biri olduğu belli. Annem çok zekidir, her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünür. Çok dikkatli olmalı, defterimi ortalarda bırakmamalıyım, özellikle de Baltazar dayımın evinde başıma gelenleri anlatmaya karar verirsem.

Baltazar dayım Şirket'i kurma fikriyle gelip buraya yerleşmeseydi de acaba ben şimdi bunları yazıyor olur muydum? Suçun onda olduğunu sanmıyorum, fikir güzeldi ve herkesi heyecanlandırmıştı. Yine de, anlatacağım hikâye tam olarak Baltazar dayımın gelişiyile başlıyor. O şen şakrak günlerde, böylesine güzel bir rüyanın sonunda dehşet verici Taitara'yı Güzelleştirme Şirketi'ne dönüşebileceğini kim hayal edebilirdi ki? Zavallı Baltazar dayım, eğer hâlâ hayatta olsaydı kim bilir ne kadar acı çekerdii! Sonunda kötü haberi aldığımızda, annem sanırım onun çektiği acıyı da hesaba kattığından, fazla gözyaşı dökmemişti.

Baltazar dayım şehre ilk kez geldiğinde on bir yaşındaydım. Herkesin bir şekilde çok zengin olduğunu öğrendiği dayım yeniden evlenmişti, ancak buraya yalnız başına geldi. O günleri yeniden anımsadığımda, babamın söylediğine göre dayım, gelişinin üzerinden henüz birkaç gün geçmişken Şirket fikrinden vazgeçerek geri dönmeyi düşünmüştü. Şimdi tekrar aynı soru geliyor aklıma: O anda geri dönmüş olsaydı, acaba hâlâ hayatta olur muydu? Şirket'i kurmamış olsaydı, başımıza gelenlerin hepsi yine de yaşanır mıydı? Ama şu anda bu soruları sormanın, "Halamin bıyığı olsaydı amcam olurdu" demekten bir farkı yok. Ben yalnızca olan biteni anlatmak için buradayım, olmayan şeyleri değil.

Baltazar dayı bir isim, bir şöhret, pek çok fotoğrafı, en azından ben onu bu şekilde tanıyordum. Anlaşılan, her ay ya da her hafta fotoğraf çektirmenin mutlaka gerekli olduğuna inanıyordu. Anneme sık sık, fotoğraf stüdyosunda ya da arkadaşları tarafından açık alanda çekilmiş bir fotoğrafını yollardı.

Buradaki çokbilmişlerin söylediğine göre İtalyan üretimi ve çok pahalı olan, havalı bir spor arabanın direksiyonunda çekilmiş fotoğrafını özellikle anımsıyorum. Saçları ortadan ayrılmış, gömleğinin açık yakası tıpkı sinema artistleri gibi ekose ceketinin üzerine doğru katlanmış, ağızlığa iliştirilmiş sigarası ve zengin gülümsemesi sıcakkanlı yüzünden eksik olmayan Baltazar dayım, sol kolunu arabanın kapısına yaslamış bir hâlde arzıendam etmekteydi. Anneme ithaf edilmiş olan bu fotoğraf, arkadaşlarımız arasında büyük bir ün kazanmıştı. Fotoğrafı görmek istedikleri gibi başkalarına da gösterme isteği içindeydiler. Kıskançlık ile gurur arasında kalan annem, sonunda fotoğrafı ödünç verirdi, ama iade edilmesi uzun sürerse gidip geri alma görevi bana düşerdi. Sonuçta böylesine önemli bir belge alakasız insanların elinde uzun süre dolaşmamalıydı.

Madem gerçekleri anlatmak için buradayım, Baltazar dayımı kapımızın önünde arabadan inerken gördüğümde yaşadığım hayal kırıklığını saklamamam gerekir. İlk anda başka biri, dostlarımızdan ya da çalışanlardan biri olduğunu sanmıştım. Saçları seyrekleşmiş ve muhtemelen artık modası geçtiğinden iki yana ayrılmamıştı. Yüzü fotoğraflardaki kadar genç değildi. Ama beni en fazla hayal kırıklığına uğratan, hatta korkutan şey kollarından birinin olmamasıydı.

Şu meşhur fotoğrafta arabanın kapısına dayadığı sol kolu nereye gitmişti? Şoförün yardımıyla arabadan çıkışını ve ceketinin cebine sokuşturulmuş boş kolu görür görmez, pek çok spor dalında şampiyonluk kazanmış dayı imajı yerle bir oldu. Daha önce de kolu, bacağı ya da eli olmayan insanlar görmüştüm, hatta Paskalya haftasında kilisedeyken yanımda diz çöken, burnu olmayan bir adam görmüşlüğüm bile vardı; ama onlar benim dayım değildi. Hayal kırıklığım o kadar büyüktü ki bodrum katına saklanıp akşam yemeğine bile katılmamıştım. Tam olarak anlamlandırmak güç olsa da o günkü davranışlarımı düşününce, sanırım Baltazar dayımı sırf arkadaşlarımın önünde beni küçük düşürmek için kendi kolunu kesmekle itham ediyordum.

Gelgelelim hiç kimse yokluğum yüzünden endişeye kapılmamıştı, yalnızca annemin bana bir kez seslendiğini işitmiştim. Beni umursamamalarının sebebini merak etmeye başlamıştım. Yokluğum fark edilmediğine göre, ben karanlıkta yarasa gibi saklanırken yukarıda çok önemli bir şeyler olmaktaydı. İşler iyice sarpa sarmaya başlamadan önce oradan çıkmaya karar verdim.

Salonda kendimi göstermenin en iyi yolunu tartarken önce bir şeyler atıştırmak için mutfağa uğradım. Annem, biraz daha kahve ikram etmek üzere mutfağa gelerek beni hazırlıksız yakaladığında tencereleri didikliyordum.

“Hadi ama Lu,” dedi annem, pek de umursamayan bir ses tonuyla. “Dayın gelmiş, sen ortadan kayboluyorsun. Sokaktaki çocuklar bekleyemez miymiş?”

Neyse ki sokakta olduğumu sanıyormuş. Ben de zaten, sırf

bir kolu yok diye Baltazar dayımdan kaçmamın ahmaklık olduğunu düşünmeye başlamıştım. Bir bacağını ya da kolunu kaybedenler insan olmaktan çıkıyorlar mıydı sanki? Hem sinemada izlediğim, sağlam çete üyelerini bile tek tek döven o sakat dedektife ne demeliydi? Keşke o film daha önce aklıma gelseydi.

Gözlerini üzerime dikmiş annemin gerçeğin farkında olduğunu anladım. Ama beni ayıplayacağına, saçımı okşayıp şöyle dedi:

“Bir şeyler yiyip gel de onunla biraz sohbet et. Sana bir sürprizi varmış, hoşuna gidip gitmeyeceğini görmek için sabırsızlanıyor. Senin okul toplantısından şimdi geldiğini söyleyeceğim ona.”

Yemeği çabucak yiyip tatlıya elimi bile sürmedim. Salona girdiğimde hâlâ ağzımı silmekle meşguldüm.

“Sonunda çalışkan çocuğumuz da teşekkür etti,” dedi Baltazar dayım, elindeki puroyu küllüğe doğru uzatırken. “Gel de seni daha yakından göreyim. Yüzü dedesine ne kadar da benziyor, değil mi Vi? Böylesine bir benzerlik daha önce hiç görmedim. Okul nasıl gidiyor? Notların iyi mi? Derslerini aksatma, ama oyunlara zaman ayırmayı da sakın ihmal etme. Yalnızca ders çalışıp hiç oyun oynamayanlar, o sevimsiz dâhi yüzleriyle daima cılız kalırlar ve biz ailemizde bunun olmasını istemeyiz. Öyle değil mi, Horácio?”

Sorunun muhatabı, masanın bir köşesinde sigarasını içmekte olan babamdı. Ama o cevap vermek için harekete geçmeden önce Baltazar dayım cebinden ufak bir paket çıkarıp konuşmayı sürdürdü:

“Bunu sana getirdim. Bakalım beğenecek misin?”

Annem paketi açmamı işaret ederken, kayıtsızlığını karşı tarafa göstermek için özel bir çaba sarf eden babam ise sigarasını içmeye devam ediyordu. (Ben o sırada henüz babamla Baltazar dayım arasında geçenlerden habersizdim.) Paketi açtığımda, kapağında kilit bulunan bir kutuyla karşılaştım. Kutuyu açtığımdaysa gözlerime inanamadım. İçinde, kayışları kutunun kadife kaplı iç yüzeyine özenle yerleştirilmiş altın kaplama bir saat vardı, hem de orijinal bir saat.

Saati bileğime taktık, Baltazar dayım kayışların uzunluğunu nasıl ayarlayacağını gösterdi. Mümkün olan en kısa hâlinde bile bileğime bol geliyordu. İki ya da üç ay bekleme mi söyleyen annemi dinlemek istemiyordum. Böyle gayet iyi olduğunu söyleyip saatimi geri almalarından korkarak ortadan kayboldum. Konunun uzağında kalmak istiyormuş gibi görünen babam bile gülerken, iki ya da üç ay bekleyecek kadar sabrımın olduğundan şüphe duyduğunu söyledi.

Bileğimdeki saate bakarken ya da kolumu indirdiğimde onun ağırlığını hissederken bir şeylerin yanlış olduğu hissine kapıldım. Bu kadar değerli bir eşya gerçekten benim olamazdı; bu güvensizlik, günler boyunca sürecekti. Bununla birlikte, saati bileğime taktığı andan itibaren Baltazar dayımın sakat olduğunu unutmuşum. Saati masaya koyup tek eliyle kayışı kısalttığında bu işin altından bu kadar kolay kalkması beni büyüledi.

Annem, Baltazar dayımın Büyük Suriye ve Lübnan Otelinde oda tuttuğunu ve bizim evde kalmayacağını öğrendiğinde büyük bir hayal kırıklığı yaşadı. Ama dayım neredeyse

her gün, öğle ya da akşam yemeğine bize geliyor, pazarları ise beni arabasıyla gezmeye götürüyordu. Ben yalnız gidiyordum çünkü bizimle geldiği bir keresinde annemin midesi bulanmıştı. Babamsa asla gelmezdi. Yorgun değilse bile ya başı ağrır ya da birini ziyaret etmesi gerekirdi, sanırım o arabaya bir kez bile binmedi.

Bir gün, Baltazar dayım Dulce yengemi getirmek üzere gitti ve şehre ikinci gelişi daha büyük bir festivale dönüştü, çünkü bu seferki uzun yıllar sürecekti.

KOŞAN ADAM

Ne gariptir ki biz henüz bütünüyle farkına varamadan etrafımızda pek çok şey olup bitiyor ve olan biteni kavradığımızdaysa, her şey çoktan yerleşik ve eskimiş hâle geliyor. Ardından, yine aynı şekilde, kimse anlamadan değişiyorlar. Birilerinin Baltazar dayımı sevemeyeceğini aklımın ucundan bile geçirmezdim. Birisi gelip böyle bir şey söylese, benim için dünyanın en büyük sürprizi olurdu. Ve evet, bu sürprizle karışlaştım, hem de aynı evin içinde.

Başlarda, babamın Baltazar dayımla çok yakın olduğunu sanıyordum. Annem, heyecan içinde kardeşinden bahsederken babamın sesini çıkarmadığını ya da aniden kalkıp gittiğini fark etmiyordum. Babam sessizce kahvesini içerken annemin masada Baltazar dayımdan bahsetmeye başladığı bir gün gerçeklerle karşılaştım. Aniden fincanı iten babam şöyle dedi:

“Yeter artık Vi. Onun Sekizinci Harika olduğunu anladık.”

Babam bunu söyledikten sonra kalkıp salonu terk etti.

“Baban Baltazar’dan neden hoşlanmıyor anlamıyorum,”

dedi annem, hayal kırıklığını belli ederek. Ardından, söylediğinden pişman olup toparlamaya çalıştı: “Ah, benimki de boş laf işte. Baban başka bir şeye sinirlenmiş olmalı.”

O andan itibaren onları gözlemlemeye başladım ve fark ettim ki babam dayımdan hoşlanmamakla kalmıyor, ona karşı örtük bir nefret besliyordu. Artık uyarılmış olduğumdan, giderek daha fazla şey gözüme çarpıyordu: Annem, Dulce yengemle fazla samimiyet kurmuyor, Baltazar dayım ise babamın ona kötü davrandığını ya da annemin Dulce yengeye karşı sergilediği soğukluğu fark etmemiş gibi rol yapıyordu.

Ben annemle babamın hoşnutsuzluğuna alışmış, işler birdenbire karmaşıklaştığında durumun daha da kötüye gitmemesi için bazı önlemler almıştım. Nasıl olduğunu ben de tam olarak bilmiyorum. Tek bildiğim, noterde çıkan bir kavgada Baltazar dayımın katiple tartıştığı ve insanların araya girmesiyle katibin yumruk yemekten son anda kurtulduğuydu. O kavganın ardından, Baltazar dayımla babam sıkı dost olmuşlar, etle tırnak gibi birbirlerinden hiç ayrılmamaya başlamışlardı. Hatta babam kancaları hazırlıyor ve birlikte balık tutmaya gidiyorlardı.

Bu dostluğa en çok sevinen annem olmuştu, Baltazar dayımı artık kimseden çekinmeden övmeye başlamıştı. Babam da onun sözlerini destekliyor, hatta üzerine kendisi de yeni övgüler ekliyordu. Bir gün benim önümde, daha önceleri annemin sözlerine burun büken kendisi değilmiş gibi dayımın son derece sağlam ve ileri görüşlü bir adam olduğunu söyledi. Sonraları öğrendim ki, dayım noterdeki kavgayı babamı

savunmak için çıkarmıştı. Ancak Dulce yengem bu değişiklikten faydalanamadığından annem tarafından yok sayılmaya devam ediyordu.

Baltazar dayım Şirket'i kurma projesinden bahsetmeye başladığında babam mutluluktan havalara uçtu. Onun konuyu açıkladığını ve eleştirilere cevap veriş tarzını görenler fikrin ondan çıktığını sanırdı. Pek çok kez, Baltazar dayımın babamın heyecanını bizzat söndürmeye çalıştığına, ancak babamın ona da aynı enerjiyle cevap yetiştirdiğine tanık olmuştum.

Evdeki sohbetlerden anladığım kadarıyla en büyük mesele, babamı pek de ilgilendirmeyen sermaye sorunuydu. Babama kalsa coşku ve inanç kâfiydi. Baltazar dayım bu konuda hemfikirdi. Bu iki malzeme olmadan zemini inşa etmenin mümkün olmayacağını söylerdi. Ancak acaba bunlar, istikrara kavuşana dek bir şirketi ayakta tutmaya yeter miydi?

Çalışanların maaşları nasıl ödenecekti, tedarikçilerin ücretleri ve öngörülemez diğer masraflar nasıl karşılanacaktı? Şu an elindeki para, kimseye hayrı dokunmayan, günden güne borçlanarak ağır ağır çürümeye terk edilecek ufak bir fabrika kurmaktan başka bir işe yaramazdı.

Babam, “Bir yol bulunur,” deyip duruyordu. “Önemli olan başlamak. Gerisi, coşku ve inançla gelir.”

Bir gün Baltazar dayımın, “O yol ancak sermaye ya da krediyle mümkün olur, zaten aralarında pek fark yok,” diye açıkladığını duydum. “Yeterli sermayem olduğunda ya da kredi garantisi aldığımda, işe girişeceğiz. Yoksa risk almış oluruz.”

JOSÉ J. VEIGA

SAKALLI KRALLARIN GÖLGELERİ

TÜRKÇELEŞTİREN: CANBERK KOÇAK

Bir gün şehre bir Şirket gelir ve umutları suya düşüren beklenmedik bir dönüşüm başlar. Lucas'ın hafızasından süzülen satırlarda, şehirdeki tek otorite hâline gelen Şirket'in kuruluşunun ardından yaşananlara, günbegün artan baskı ve korkuya, absürd yasaklara, aşılamaz duvarlara, şehrin üzerinde uçan akbabalara, müfettişlerin gölgelerine, özgürlüğü ve düşleri elinden alınmış bir toplumun yeniden kanatlanışına tanık oluyoruz.

Portekizce edebiyatın 20. yüzyıldaki en önemli yazarlarından biri olan José J. Veiga, *Gevişgetirenler Zamanı*'ndaki sade ancak çarpıcı anlatımını bu romanında da ustalıklı ortaya koyarken toplumsal yaşayışa, özgürlüğe, otoriter rejimler karşısındaki insani zaaf ve erdemlere dair incelikle kalem oynatıyor. İşlediği konuların evrensel niteliği sayesinde, yazıldığı dönemin ve coğrafyanın ötesine uzanabilen bu etkileyici alegorik roman, aynı zamanda bir çocuğun iç dünyasını, sancılı büyüme ve olgunlaşma hikâyesini anlatıyor.

Delidolu

delidolu.com.tr

f t i delidolukitap

ISBN: 978-605-2349-69-4

9 786052 349694